

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-15

Diarienummer 0285/20

Handläggare

Lotta Alverlin

Telefon: 031-368 33 12

E-post: lotta.alverlin@kultur.goteborg.se

Annelie Eriksson

Telefon: 031-368 32 76

E-post: annelie.eriksson@kultur.goteborg.se

Förslag till Biblioteksplan för Göteborgs Stad 2024 – 2028

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden godkänner reviderat förslag till *Biblioteksplan för Göteborgs Stad 2024–2028* i enlighet med bilaga 1 till förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Kulturnämnden översänder *Biblioteksplan för Göteborgs Stad 2024–2028* till kommunstyrelsen inför fastställande i kommunfullmäktige.

Sammanfattning

Enligt bibliotekslagen (2013:801) ska kommuner och regioner anta en biblioteksplan för sin verksamhet på biblioteksområdet. Då planperioden för stadens nuvarande biblioteksplan efter förlängning löper ut 2024 har kommunstyrelsen givit kulturnämnden i uppdrag att ta fram ett förslag till revidering av *Biblioteksplan för Göteborgs Stad 2013–2021*.

Kulturnämnden remitterade 2023-08-28 § 164 förslag till *Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028* till ett antal nämnder, råd och forum. Samtliga remissinstanser har yttrat sig. Kulturförvaltningen har arbetat in relevanta ändringar och förtydliganden i föreliggande förslag till biblioteksplan.

Planen omfattar kulturnämndens verksamhet inom folkbibliotek samt grundskolenämnden och utbildningsnämndens skolbibliotek. Planens målbild är *Biblioteket bygger broar i samhället, till läsning och bildning utifrån varje individs behov och förutsättningar*. Syftet med planen är att beskriva vilka inriktningsområden som Göteborgs Stads folk- och skolbibliotek ska arbeta med under planperioden, vilka strategiska förflyttningar som ska åstadkommas, samt vilka insatser som ska prioriteras för att skapa verksamhet som kan möta användarnas behov. Planen har tre inriktningsområden och 15 insatser för arbetet under planperioden. Planen innehåller även indikatorer för att kunna mäta målpuppfyllelsen.

Biblioteksplanen har framför allt bäring på stadens kulturpolitiska mål, men förhåller sig till och samverkar även med de övriga målen i *Göteborgs Stads kulturprogram*. Mål och indikatorer har också koppling till *Göteborgs Stads program och plan för en jämlik stad 2018–2026* vars mål och strategier bidrar till att förbättra människors livsvillkor, hälsa och socioekonomiska förutsättningar. Kulturförvaltningen delar inkomna synpunkter om

att biblioteksplanen bör beakta det intersektionella perspektivet och förtydliga arbetet med mänskliga rättigheter. Vid sidan om de prioriterade målgrupper som pekas ut i bibliotekslagen (2013:801) har förtydliganden kring ovanstående frågor arbetats in i planen.

Med genomförda revideringar bedömer kulturförvaltningen sammantaget att biblioteksplanen väl beskriver vilka inriktningsområden som Göteborgs Stads folk- och skolbibliotek ska arbeta med under planperioden, samt tydliggör den nytta som biblioteksverksamheten innebär såväl för individen som för samhället i stort. Satsningar på biblioteksverksamheten kan i förlängningen bidra till bättre livsvillkor, livslångt lärande och utjämnande av livschanser samt ett mer hållbart och inkluderande samhälle. Detta skapar i sin tur en ökad jämlikhet och därmed möjligheter till ekonomisk tillväxt.

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden godkänner reviderat förslag till *Göteborgs Stads Biblioteksplan 2024–2028* och översänder det till kommunstyrelsen inför fastställande i kommunfullmäktige.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Biblioteken står inför en ökad efterfrågan av dess tjänster då samhällstrenden visar på en rad utmaningar för biblioteksverksamheten så som; förändrade läsvanor, minskad fritidsläsning, ökat hot mot demokratin, digital exkludering, desinformation, krav på livslångt lärande, ökad oro i samhället, förväntningar på ökad delaktighet från invånarna samt behov av sociala mötesplatser i samhället. Göteborgs Stad har, liksom övriga kommuner i Sverige, en ansträngd ekonomi och den demografiska utvecklingen kommer att öka stadens kostnader för lagstadgad verksamhet över tid. Biblioteksplanen är långsiktig med fokus på verksamhetens utveckling och innehåll. Stadens just nu ansträngda ekonomi påverkar förvaltningarnas förmåga att omhänderta planens innehåll.

Kulturnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att effektivisera verksamheten och minska de långsiktigt fasta kostnaderna. Det gör att nämnden behöver hitta nya sätt att leverera på grunduppdraget för att möta invånarnas behov. Under planperioden kommer kulturförvaltningen framför allt att prioritera insatser i områden med socioekonomiska utmaningar. Kulturförvaltningens prioritering av folkbiblioteksverksamhet i områden med socioekonomiska utmaningar, samt ambitionen att nå fler besökare och skapa fler utlån och öka biblioteksservicen behöver mötas med omfördelning av resurser inom ram för att få nå biblioteksplanens målbild, vilket hanteras inom ordinarie uppföljning av verksamhet och inom budgetprocess.

I förslag till *Göteborgs Stads Biblioteksplan 2024–2028* anges ökad bemanning av skolbibliotek som en insats som förväntas stärka det språkutvecklande arbetet, elevernas läsutveckling samt skolornas demokrati och värdegrundsarbete. En biblioteksplan beslutad av kommunfullmäktige, där en sådan ökad ambitionsnivå uttrycks, kommer enligt grundskoleförvaltningen innebära ekonomiska konsekvenser. En av omständigheterna att beakta handlar om rektors mandat att besluta om sin inre organisation och därmed vilja att besluta om ökad bemanning.

Regeringen har under året aviserat en omfattande statlig satsning på ökad bemanning av skolbibliotek. En sådan satsning ska finansieras genom statsbidrag och planeras att sätts 2025. Regeringen aviserar också att det kommer att lämnas förslag till riksdagen om ändringar i skollagen som innebär att elever ska få tillgång till bemannade skolbibliotek.

Regeringen avser att inom mandatperioden vidta ytterligare åtgärder för stärkta och bemannade skolbibliotek. De av regeringen aviserade statliga medlen för skolbibliotek om 216 miljoner kronor från 2025 och därefter 433 miljoner årligen, är därför avgörande för planens genomförande och måluppfyllelse i denna del.

Kulturförvaltningen delar grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningens bedömning att förslaget om att fler elever ska ha tillgång till skolbibliotek bemannade med skolbibliotekarier, innebär en ambitionshöjning som kommer resultera i ökade kostnader för Göteborgs Stad. Kulturförvaltningens bedömning är att det finns en risk att grundskolenämnden och utbildningsnämnden inte kan genomföra insatserna kopplade till skolbiblioteken i biblioteksplanen om de statliga satsningar och de statsbidrag som aviserats för ökad bemanning uteblir. Att genomföra insatserna i biblioteksplanen som är kopplade till folkbiblioteken bedömer förvaltningen kommer kunna genomföras inom budgetram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Biblioteksplanen tydliggör nyttan som biblioteksverksamheten innebär såväl för individen som för samhället i stort. Bibliotek utgör både en mötesplats och ett medel för utbildning och förkovring, något som i förlängningen skapar positiva samhällseffekter. I frågan om biblioteksverksamhet är de ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionerna kring hållbarhet starkt förknippade. Biblioteken bygger på en modell där resurser delas för att komma fler till del och hålla över tid. Satsningar på biblioteksverksamheten kan i förlängningen bidra till bättre livsvillkor, livslångt lärande och utjämning av livschanser samt ett mer hållbart och inkluderande samhälle. Detta skapar i sin tur en ökad jämlikhet och därmed möjligheter till ekonomisk tillväxt.

Kulturförvaltningen delar inkomna synpunkter om att biblioteksplanen bör beakta det intersektionella perspektivet och förtydliga arbetet med mänskliga rättigheter. Vid sidan om de prioriterade målgrupper som pekas ut i bibliotekslagen (2013:801) har förtydligande kring ovanstående frågor arbetats in i planen.

Bilagor

1. Förslag till *Göteborgs Stad biblioteksplan 2024–2028*.
2. Sammanställning av inkomna remissvar.
3. Lagstiftning, styrande och stödjande dokument.
4. Indikatorer till *Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028*.

Expedieras till

Kommunstyrelsen, kommunfullmäktige.

Ärendet

Kulturnämnden har att ta ställning till reviderat förslag till *Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028* inför fastställande i kommunfullmäktige.

Beskrivning av ärendet

Enligt bibliotekslagen (2013:801) ska kommuner och regioner anta en biblioteksplan för sin verksamhet på biblioteksområdet. Det finns inga lagkrav om vad biblioteksplanen ska innehålla. Planen utgör en möjlighet att formulera en lokal bibliotekspolitik, som inte bara lyfter fram de traditionella värdena i biblioteksverksamheten utan också biblioteket som utvecklingsfaktor och instrument i den lokala samhällsutvecklingen. Här finns utrymme att definiera bibliotekets roll i förhållande till stadens övergripande mål, ange konkreta målsättningar och fastställa en strategi för verksamhetens utveckling. Kungliga biblioteket är den myndighet som ansvarar för att följa upp hur biblioteksplanerna har utformats och hur de används. Enligt kulturnämndens reglemente ansvarar nämnden för att aktualitetsgranska och vid behov initiera en revidering av stadens biblioteksplan.

Nämnden hemställde 2020-04-20 § 88 till kommunstyrelsen att få revidera stadens biblioteksplan, och antecknade i samband med detta kulturförvaltningens uppföljning av densamma. Uppdragen förklarades därefter fullgjorda i *Kulturnämndens årsrapport 2019* respektive *Biblioteksutredning gällande folkbiblioteken våren 2020*.

Kommunstyrelsen beslutade 2020-06-17 § 586 att ge nämnden i uppdrag att ta fram ett förslag till revidering av *Biblioteksplan för Göteborgs Stad 2013–2021*¹. Kommunfullmäktige förlängde 2022-01-27 § 10 planens giltighetstid till och med 2023-12-31 efter en hemställan från kulturnämnden, och därefter till 2024 i väntan på ny biblioteksplan².

Kulturnämnden remitterade 2023-08-28 § 164³ förslag till *Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028* till ett antal nämnder, råd och forum. Samtliga remissinstanser har inkommit med yttranden. Utifrån framtagna principer och kriterier har kulturförvaltningen bedömt de inkomna synpunkterna och arbetat in ändringar och förtydliganden i reviderat förslag till biblioteksplan.

I föreliggande ärende redovisar kulturförvaltningen inledningsvis de grundläggande perspektiv och förhållningssätt som gäller för stadens biblioteksverksamhet. Därefter redogörs kort för folkbibliotekens respektive skolbibliotekens verksamhet och lagstiftning. Förvaltningens beredning av ärendet följer sedan, tillsammans med reviderat förslag till Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028 per inriktningsområde med föreslagna insatser, indikatorer och uppföljning. Avslutningsvis kulturförvaltningens sammanfattande bedömning och förslag inför den nya planens fastställande i kommunfullmäktige.

Grundläggande perspektiv och förhållningssätt för Göteborgs Stads bibliotek

Invånarna ska stå i centrum för den biblioteksutveckling som sker och verksamheten ska utvecklas för, med och av de som bor och vistas i staden. Biblioteken är till för alla men biblioteken ska särskilt prioritera de målgrupper som bibliotekslagen pekar ut. Förutom prioriterade målgrupper ska medarbetare och chefer arbeta med normmedvetenhet kring

¹ [Hemställan om igångsättningsbeslut för revidering av Göteborgs Stads biblioteksplan](#)

² [Årlig översyn av styrande dokument för 2023](#), kommunfullmäktige 2024-02-01 § 23 pkt 2.

³ [Remittering av förslag till Göteborgs Stads biblioteksplan 2024-2028](#).

sexuell läggning, kön, könsidentitet, könsöverskridande identitet eller uttryck. Biblioteken ska motverka diskriminering i verksamheter och lokaler samt främja lika rättigheter och möjligheter genom aktiviteter, program och media oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Biblioteken ska förstärka och tillgängliggöra sitt utbud av litteratur, tidskrifter och annan media om nationella minoriteterna och på de nationella minoritetsspråken.

Göteborgs Stad arbetar långsiktigt och uthålligt med att skapa en mer jämlik och hållbar stad. Skillnader i livsvillkor ska minska för att öka sammanhållning, tillit och delaktighet. Biblioteken i Göteborg ska genom biblioteksplanen möta de utmaningar som finns i staden men också de nationella utmaningar som finns kring minskad läskunnighet, samt arbeta för en stärkt demokrati.

Folkbiblioteken

Folkbibliotekens verksamhet regleras i bibliotekslagen (2013:801) ⁴. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov, verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, samt främja litteraturens ställning och intresset för bildning. I enlighet med bibliotekslagen ska särskild uppmärksamhet ägnas barn och unga, personer med funktionsnedsättning och personer med andra modersmål än svenska, samt nationella minoriteter.

Sedan 2019 ansvarar kulturnämnden för samtliga folkbibliotek i Göteborg. Biblioteksverksamheten bedrivs genom bibliotek, servicestationer, bokbussar, mer-öppna bibliotek, uppsökande verksamhet, samt det digitala biblioteket som är tillgängligt dygnet runt.

Skolbiblioteken

Skolbiblioteken består av de kommunala skolbiblioteken på grund- och gymnasieskolor, samt anpassade grund- och gymnasieskolor. Skolbibliotekens verksamhet regleras i skollagen (2010:800) ⁵, bibliotekslagen och läroplanerna. Med skolbibliotek avses biblioteksrummet, samt skolbibliotekets pedagogiska verksamhet som utgår från målen i läroplanerna för att stödja elevers bildning och lärande. Skolbibliotekens uppdrag är att integrerat i undervisningen arbeta för att stärka elevers språkliga förmåga och digitala kompetens. Skolbibliotek har en betydande roll i skolans kompensatoriska uppdrag genom att tillgodose elevers olika behov och förutsättningar. Skolans storlek och elevunderlag ger vägledning i behovet av bemanningsgrad.

Grundskolenämnden fastställde 2022-12-13 § 321 *Grundskoleförvaltningens plan för skolbibliotek 2021–2025* ⁶. Planen är vägledande för grundskolebiblioteken, som ett komplement till övriga styrdokument för att tydliggöra och förstärka utvecklingsarbetet.

Utbildningsnämnden har inte någon motsvarande intern biblioteksplan, utan biblioteken har olika verksamhetsplaner och styrdokument beroende på organisation och ledning på den aktuella skolan / skolområdet.

⁴ [Bibliotekslag \(2013:801\)](#).

⁵ [Skollag \(2010:800\)](#).

⁶ [Grundskoleförvaltningens plan för skolbibliotek 2021-2025](#).

Förvaltningens beredning av ärendet

Kulturnämnden remitterade 2023-08-28 § 164 förslag till *Göteborgs Stads biblioteksplan 2024-2028* till grundskolenämnden, utbildningsnämnden, förskolenämnden, socialnämnd centrum, nämnden för demokrati och medborgarservice, Göteborgs Stads rättighetsbaserade råd, samt Ungdomsfullmäktige och Studentforum. Förvaltningen har mottagit svar från samtliga 12 remissinstanser (sex tillstyrker, två avstyrker och fyra lämnar synpunkter på planen utan ställningstagande). Därtill har Folkbibliotekens vänner inkommit med synpunkter på planen.

Vägledande för förvaltningens beredning av inkomna remissvar har målbilder och åtgärdsplan i befintlig biblioteksplan varit, tillsammans med uppsatta bedömningskriterier avseende relevans vad gäller styrmiljö, rådighet och uppdrag. Särskild vikt har givits de nämnder som står som ansvariga i planen. För en sammanställning av remissvaren, se bilaga 2.

Kulturförvaltningen har haft regelbunden kontakt med stadsledningskontoret under beredningens gång för att förankra remissinstansernas synpunkter samt vilka principer och kriterier som har legat till grund för förvaltningens bedömning av revideringar av planen samt vilka förtydliganden som arbetats in.

Efter remisstiden slut, och på stadsledningskontorets inrådan, har indikatorer tagits fram för att kunna mäta effekten av insatserna i biblioteksplanen under planperioden. Kulturförvaltningen har därför begärt in kompletterande uppgifter från grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen angående förslag till indikatorer. Därtill respektive förvaltnings utgångs- och målvärde för indikatorerna samt uppgifter om vilka ekonomiska konsekvenser som dessa förväntas få.

Bedömningsprinciper / kriterier

Inkomna synpunkter har bedömts med hänsyn till nationell och lokal styrmiljö, ansvariga nämnders uppdrag, folk- respektive skolbibliotekens olika uppdrag och roller, samt identifierade utmaningar. Vidare har synpunkterna bedömts med hänsyn till ekonomiska förutsättningar, respektive Göteborgs Stads och planens rådighet.

Synpunkter som innebär ett förändrat fokus eller prioritering i planen har utretts och / eller värderats. Synpunkter som handlar om förutsättningar för genomförande har bedömts utifrån biblioteksplanens rådighet och möjlighet till omhändertagande, samt vad konsekvenserna skulle bli om synpunkten inte beaktades.

Synpunkter som handlar om att verksamheter eller målgrupper ska synliggöras i större utsträckning har bedömts utifrån planens logik och nivå i beskrivningar. Slutligen har synpunkter värderats mot ovan referenspunkter, till exempel bibliotekslagen och om biblioteksplanen är det mest lämpliga styrmedlet att omhänderta frågan.

Med utgångspunkt i ovanstående principer / kriterier har kulturförvaltningen bedömt och hanterat remissinstansernas synpunkter enligt följande:

- Kulturförvaltningen delar remissinstansens synpunkt och har reviderat planen.
- Kulturförvaltningen delar remissinstansens synpunkt men ser av olika skäl inte att en revidering är nödvändig / kvalificerad.

- Kulturförvaltningen gör en annan bedömning än remissinstansen och har därför inte reviderat planen.

Synpunkter som delas med remissinstans med förslag att revidera planen

För att förtydliga olika begrepp och underlätta läsningen av planen har förvaltningen arbetat in ett avsnitt med begreppsdefinitioner. Här beskrivs begreppen *prioriterade målgrupper*, *områden med socioekonomiska utmaningar*, *intersektionalitet* och *skolans värdegrundsarbete* (sidan 5).

Under inriktningsområde 1 har följande text arbetats in under folkbibliotekens utmaningar: "Kompetens och arbetssätt ska göras med normmedveten inkludering och intersektionalitet" (sidan 7). Kulturförvaltningens bedömning är att medarbetare och chefer ska arbeta med normmedvetenhet inkludering och intersektionalitet. Biblioteken ska motverka diskriminering i verksamheter och lokaler och främja lika rättigheter och möjligheter genom aktiviteter, program och media oavsett kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Under inriktningsområde 3 har följande text arbetats in under folkbibliotekens utmaningar för att ytterligare förstärka vikten av att uppmärksamma och motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter: "Grundläggande för de demokratiska samtalen är att uppmärksamma och motverka diskriminering samt utmana normer och synliggöra utsatta gruppers situation" (sidan 17).

Synpunkter som delas med remissinstans, alternativt annan bedömning från kulturförvaltningen, med förslag att inte revidera planen

Kulturförvaltningen vill i föreliggande ärende poängtera att det finns flera styrande och stödjande dokument med koppling till förslag till reviderad biblioteksplan. Reglementen och ägardirektiv slår till exempel fast att nämnder och styrelser ska utföra sina uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering. Detta är också principer som styr stadens verksamheter via lagstiftning och internationella konventioner. Därutöver finns flera stadenövergripande program och planer som omfattar mål, strategier och insatser som knyter an till insatsområdena i förslag till ny biblioteksplan.

För att förtydliga hur biblioteksplanen förhåller sig till stadens övriga styrande och stödjande dokument, såväl som relevant lagstiftning så som diskrimineringslagen och FN:s barnkonvention, har en förteckning över de staden övergripande styrande dokument vars mål, strategier och insatser angränsar till biblioteksplanen bifogats (se bilaga 3).

Förskolenämnden och Göteborgs Stads HBTQI-råd har avstyrkt förslag till reviderad biblioteksplan. Förskolenämnden menar att planens syfte och uppbyggnad är relevant men har avslagit förslaget med hänvisning till att det saknas tillräckligt konkreta åtgärder för att den strategiska förflyttningen som planen åsyftar ska kunna åstadkommas. Vidare anser förskolenämnden att insatserna bör vara utvärderingsbara. Göteborgs HBTQI-råd avstyrker planen då hbtqi-perspektivet helt saknas och att rådet anser att hbtqi- personer bör lyftas fram som en av planens prioriterade målgrupper.

Flera synpunkter har inkommit som handlar om att verksamheter eller målgrupper ska synliggöras i större utsträckning, men också att remissinstanserna saknar koppling till flera styrande dokument. Vad gäller synpunkten om att verksamheter eller målgrupper

ska synliggöras mer hänvisas remissinstanserna till de berörda förvaltningarnas verksamhetsplaner. Verksamhetsplanerna kommer innehålla mer specifika aktiviteter kopplade till målgrupper eller samarbetsparter som är kopplade till insatserna i planen.

Kulturförvaltningens bedömning är att de förtydliganden som gjorts i biblioteksplanen, samt de kompletteringar gjorts gällande ett antal styrande dokument (bilaga 3) så väl som de indikatorer som nu är kopplade till planen, (bilaga 4) i stort omhändertar de synpunkter som förskolenämnden, HBTQI-rådet med flera framfört.

Förslag till Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028

Med utgångspunkt i resultaten från den synpunktsinhämtning och de dialoger som kulturförvaltningen genomförde inför framtagandet av remissversionen av biblioteksplanen, samt de synpunkter som inkommit från nämnder, råd och forum under remissperioden, har ett förslag till reviderad biblioteksplan för Göteborgs Stad tagits fram för perioden 2024–2028.

Biblioteksplanens målbild för planperioden är *Biblioteket bygger broar i samhället, till läsning och bildning utifrån varje individs behov och förutsättningar* vilket konkret innebär att biblioteken i Göteborg ska möta de utmaningar som finns i staden men också de nationella utmaningar som finns kring minskad läskunnighet och arbeta för en starkt demokrati.

Biblioteksplanens tre inriktningsområden är *Biblioteket bygger broar i samhället*, *Biblioteket bygger broar till läsning och litteratur*, och *Biblioteket bygger broar för bildning och lärande* som beskriver hur stadens bibliotek ska utvecklas för att uppnå en än mer relevant biblioteksverksamhet. Sammanlagt 15 insatser har tagits fram, vilka presenteras översiktligt nedan. För varje insats framgår om det är folk-, grundskole- eller gymnasiebibliotek som avses, samt vilken nämnd som föreslås ansvara för insatsen. Redaktionella förändringar som genomförts är markerade med rött.

Syftet med planen är att beskriva vilka inriktningsområden som Göteborgs Stads folk- och skolbibliotek ska arbeta med under planperioden och vilka insatser som ska prioriteras.

Biblioteksplanen i sin helhet återfinns i bilaga 1, där även övriga revideringar är markerade.

Inriktningsområde 1: Biblioteket bygger broar i samhället. Mellan människor. Mellan staden och invånarna.

Under perioden 2024–2028 ska staden bygga broar i samhället genom följande insatser:

Insats	Avser	Ansvar
1:1 Utveckla en hållbar struktur kring lokalbehov, kompetenser och verksamhetsplanering på kort och lång sikt, där områden med socioekonomiska utmaningar prioriteras.	Folkbibliotek	Kulturnämnden

Insats	Avser	Ansvar
1:2 Inrätta fokusgrupper på biblioteken för att Öka prioriterade målgruppers möjligheter att påverka innehåll och delta i aktiviteter. Medarbetare och chefer ska skickliggöras i att möta målgruppernas behov och omvandla det till att än mer tillgängliggöra bibliotekens verksamheter.	Folkbibliotek	Kulturnämnden
1:3 Tydliggöra folkbibliotekets roll i samhällskriser genom informations- och utbildningsinsatser samt samverkan med övriga staden.	Folkbibliotek	Kulturnämnden
1:4 Säkerställa möjligheterna för en likvärdig digital samhällsvägledning. Arbeta för att öka möjligheterna för en likvärdig digital samhällsvägledning med särskilt fokus på invånare som riskerar digital exkludering, genom gemensamma metoder, information och samverkan med andra samhällsaktörer.	Folkbibliotek	Kulturnämnden
1:5 Arbeta för strukturer som möjliggör för skolor att utveckla bemannade skolbibliotek, med fler fackutbildade skolbibliotekarier.	Grundskola	Grundskolenämnden
1:6 Kartlägga och samordna gymnasiebibliotekens arbete och resurser.	Gymnasieskola	Utbildningsnämnden

Inriktningsområde 2: Biblioteket bygger broar till läsning och litteratur. Till upplevelser, inspiration och möjligheter för individen att utveckla alla sina språk.

Under perioden 2024–2028 ska staden bygga broar till läsning och litteratur genom följande insatser:

Insats	Avser	Ansvar
2:1 Prioritera läsfrämjande insatser i områden med socioekonomiska utmaningar.	Folkbibliotek	Kulturnämnden
2:2 Främja litteraturen som konstform där språk, form och stil förmedlar känslor och erfarenheter och möjliggör en mer långsiktig relation till litteratur.	Folkbibliotek	Kulturnämnden
2:3 Arbeta för att unga och vuxna med läsmotstånd möts med läsmöjligheter.	Folkbibliotek	Kulturnämnden
2:4 Stärka det läsfrämjande och språkutvecklande arbetet på skolorna, genom	Grundskola	Grundskolenämnden

Insats	Avser	Ansvar
att arbeta för bemannade skolbibliotek och fler fackutbildade skolbibliotekarier.		
2:5 Stärka gymnasiebibliotekens läsfrämjande uppdrag genom samordning, uppföljning och utvärdering.	Gymnasieskola	Utbildningsnämnden

Inriktningsområde 3: Biblioteket bygger broar för bildning och lärande. För individens utveckling och det demokratiska samtalet

Under perioden 2024–2028 ska staden bygga broar för bildning och lärande genom följande insatser:

Insats	Avser	Ansvar
3:1 Stärka medarbetare och chefer med strategier och metoder kring öppna samtal och yttrandefrihet på biblioteken.	Folkbibliotek	Kulturnämnden
3:2 Stärka individens lärande genom läsfrämjande metoder. Stärka individen genom metoder som främjar det livslånga lärandet.	Folkbibliotek	Kulturnämnden
3:3 Stärka skolors demokrati- och värdegrundsarbete, genom att arbeta för bemannade skolbibliotek och fler fackutbildade skolbibliotekarier.	Grundskola	Grundskolenämnden
3:4 Gymnasiebiblioteken ska utveckla sitt arbete i medie- och informationskunnighet (MIK) på fler skolor och program.	Gymnasieskola	Utbildningsnämnden

Indikatorer och uppföljning

För att kunna mäta effekten av biblioteksplanens målbild och följa upp den önskade förflyttningen under planperioden har kulturförvaltningen och grundskoleförvaltningen var för sig tagit fram ett antal indikatorer. Utbildningsförvaltningen saknar i dagsläget indikatorer och har för avsikt att efter kartläggning och i arbetet med samordning av gymnasiebiblioteken skapa lämpliga indikatorer. En samordnande funktion har inrättats på utbildningsförvaltningen för att kartlägga och samordna bibliotekens resurser och verksamhet. Indikatorer och nyckeltal kommer att användas i arbetet framåt för att få en bild av hur skolbiblioteksverksamheten ser ut i förvaltningen som helhet, per gymnasieområde och skolenhet. Utbildningsförvaltningen avser att årligen ta fram statistik enligt följande; hur stor summa per elev som avsätts för biblioteksverksamhet av den fördelade skolpengen, antal elever per utbildad skolbibliotekarie, utlån och besök, kostnader för media per elev, nuvarande bokbestånd (inklusive anpassade medier och böcker på andra språk), lokaler, studieplatser, öppethållande, årliga klassbesök och undervisning samt andra arrangemang såsom utställningar, författarbesök med mera.

Det läsfrämjande arbetet och arbetet med medie- och kommunikationskunskap (MIK) följs upp inom ramen för skolornas systematiska kvalitetsarbete, den årliga elevenkäten,

samt med hjälp av fokusgrupper med skolpersonal och elevråd. Här ingår förutom förflyttningarna i biblioteksplanen frågor kring likabehandling, trygghet och studiero samt arbetet gentemot de prioriterade grupperna - elever med funktionsnedsättning, elever med annat modersmål än svenska samt nationella minoriteter. Baserat på uppföljningens resultat kan nya insatser initieras och genomföras under planperioden för att nå den förflyttning mot en större likvärdighet som planen föreskriver. Utbildningsförvaltningen kan i dagsläget inte svara på när de under planperioden beräknar kunna ta fram utgångsvärde och målvärde.

Utgångsvärde och målvärde

I de fall det finns utgångsvärden är de hämtade från olika källor och kommer från mätningar som har gjorts per december 2023. I det fall det inte finns utgångsvärde för 2023 ämnar kulturförvaltningen skapa ett utgångsvärde per december 2024. Vad gäller precisering av utgångs- och målvärden avseende bemanning av skolbibliotek så arbetar grundskoleförvaltningen utifrån målsättningen att bemanningen succesivt ska öka. En sådan utveckling beskrivs i grundskoleförvaltningens egen skolbiblioteksplan och följs upp in ramen för förvaltningens ordinarie uppföljningsprocesser.

Indikatorer (effektmått) är kopplade till biblioteksplanen så väl som Göteborgs Stads kulturprogram. Stadens kulturpolitiska mål är formulerade utifrån kulturprogrammets tre dimensioner; kulturpolitik, konstpolitik och kulturplanering. Biblioteksplanen har framför allt bäring på det kulturpolitiska målet, men förhåller sig till och samverkar även med de övriga målen i kulturprogrammet.

Mål och indikatorer har också koppling till *Göteborgs Stads program och plan för en jämlik stad* vars mål och strategier bidrar till att förbättra människors livsvillkor, hälsa och socioekonomiska förutsättningar. Biblioteksplanens indikatorer förhåller sig även till insatsområdena i Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025 *Barn och ungas uppväxtvillkor, Grundläggande säkerhet och trygghet, Inflytande, delaktighet och tillit*.

De framtagna indikatorerna redovisas i bilaga 4.

Förvaltningens bedömning och förslag

För att förtydliga olika begrepp och underlätta läsningen av planen har förvaltningen arbetat in ett avsnitt med begreppsdefinitioner. Här beskrivs begreppen *prioriterade målgrupper, områden med socioekonomiska utmaningar, intersektionalitet* och *skolans värdegrundsarbete*.

Då förvaltningen instämmer i remissinstansernas synpunkter om att biblioteksplanen bör beakta det intersektionella perspektivet och lyfta vikten av arbetet med demokrati och mänskliga rättigheter har kompletterande text arbetats in i planen. Lagar och styrande dokument som är relevanta för planen har reviderats och en bilaga har bifogats biblioteksplanen. Med denna bilaga har förvaltningen gjort bedömningen att synpunkter om saknade styrande och stödjande dokument därmed omhändertagits. Förvaltningens bedömning är att bilagan med relevanta lagar och styrande dokument tillsammans med de förtydliganden som skrivits in i planen omhändertar de synpunkter som remissinstanserna påtalat. I övrigt bedömer förvaltningen att det finns lagar samt styrande- och stödjande dokument i staden som tillsammans med biblioteksplanen har att hantera mänskliga rättigheter.

Genom att förvaltningarna har för avsikt att arbeta med indikatorer kopplade till folk- respektive skolbibliotek under planperioden bedömer förvaltningen att de synpunkter som lämnats om svårigheter att följa upp planens målbild i remissvaren nu beaktats och förtydligats. Gällande remissinstansers synpunkter om att verksamhet eller målgrupper ska synliggöras i större utsträckning hänvisas till de berörda förvaltningarnas verksamhetsplaner som innehåller mer specifika aktiviteter kopplade till insatserna i planen.

Med genomförda revideringar bedömer kulturförvaltningen sammantaget att biblioteksplanen väl beskriver vilka inriktningsområden som Göteborgs Stads folk- och skolbibliotek ska arbeta med under planperioden, vilka strategiska förflyttningar som ska åstadkommas, samt vilka insatser som ska prioriteras för att skapa verksamhet som leder till att möta invånarnas behov. Planen tydliggör nyttan som biblioteksverksamheten innebär såväl för individen som för samhället i stort. Bibliotek utgör både en mötesplats och ett medel för utbildning och förkovring, något som i förlängningen skapar positiva samhällseffekter. Satsningar på biblioteksverksamheten kan i förlängningen bidra till bättre livsvillkor, livslångt lärande och utjämnande av livschanser samt ett mer hållbart och inkluderande samhälle. Detta skapar i sin tur en ökad jämlikhet och därmed möjligheter till ekonomisk tillväxt.

Kulturförvaltningen delar grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen bedömning att förslaget om att fler elever ska ha tillgång till skolbibliotek bemannade med skolbibliotekarier, innebär en ambitionshöjning som kommer resultera i ökade kostnader för Göteborgs Stad och att genomförandet därför sker i den takt som berörda nämnder bedömer möjlig. Kulturförvaltningens bedömning är att det finns en risk att grundskolenämnden och utbildningsnämnden inte kan genomföra insatserna kopplade till skolbiblioteken i biblioteksplanen om de statliga satsningar och de statsbidrag som aviserats för ökad bemanning uteblir. Att genomföra insatserna i biblioteksplanen som är kopplade till folkbiblioteken bedömer förvaltningen kommer kunna genomföras inom budgetram.

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden godkänner reviderat förslag till *Göteborgs Stads Biblioteksplan 2024–2028* och översänder det till kommunstyrelsen inför fastställande i kommunfullmäktige.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Jonna Ulin

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Bibliotek och kulturhus